

ЮВІЛЕЇ

ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ АНДРЕЙКІВ
(до 80-річчя від дня народження)

Андрейків Олександр Євгенович – вчений у галузі механіки руйнування та міцності матеріалів в експлуатаційних середовищах, технічної діагностики матеріалів і конструкцій, доктор технічних наук (1980 р.), професор (1983 р.), чл.-кор. НАН України (1988 р.), заслужений діяч науки і техніки України (2001 р.).

Олександр Євгенович народився 3 січня 1942 року в смт. Мельниця-Подільська на Тернопільщині. Наукову діяльність почав студентом під час навчання на механіко-математичному факультеті Львівського державного університету імені Івана Франка, який закінчив у 1964 р. Після цього навчався в аспірантурі Фізико-механічного інституту АН УРСР, де пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до завідувача наукового відділу. Впродовж 1994–2001 рр. – директор Міжгалузевого наукового центру “Протон” НАН України, а з 2002 р. – професор кафедри механіки Львівського національного університету імені Івана Франка, яку очолив з 2021 року.

О. Є. Андрейків створив оригінальні теоретичні концепції механіки деформованих твердих тіл з дефектами типу тріщин, що знаходяться під дією силових та температурних навантажень. Результати цих досліджень узагальнено в низці монографій, а деякі з них внесені у діючі нормативно-технічні документи України. Розробив розрахункові моделі зародження і докритичного росту втомних тріщин, зношування матеріалів за контактної взаємодії та на цій основі опрацював методи оцінки і прогнозування довговічності елементів конструкцій. Виконав комплекс досліджень у галузі діагностики матеріалів і елементів конструкцій. Це стосується методів неруйнівного контролю, які основані на явищі акустичної емісії. Побудував акустико-емісійні моделі утворення і поширення тріщин у твердих тілах і на цій основі розробив методи діагностики локального руйнування мате-

ріалів. Ці результати узагальнені в низці монографій та деякі з них увійшли в Національний стандарт України.

Ним розроблена кількісна теорія для оцінки водневої деградації металевих матеріалів та елементів конструкцій, а також оптимізації їх складу за опором водневному руйнуванню. Запропонував критерії та розрахункові моделі руйнування таких матеріалів у водні, розробив методи для прогнозування довговічності деталей водневих двигунів та інших конструкцій, які працюють у контакті з воднем.

Воднева тематика в дослідженнях О. Є. Андрейківа стала центральною, коли його в 1994 р. призначили директором МЦ “Протон” НАН України, який в основному займався теоретичними і експериментальними дослідженнями впливу водню на експлуатаційні властивості металевих матеріалів у широкому діапазоні зміни тисків і температур. Тоді це був єдиний в Європі дослідницький центр, де здійснювали такі дослідження. Слід зазначити, що МЦ “Протон” в 1994 р. виконував замовлення для французької фірми SEP та шведської фірми Volvo Aero Corporation, які спеціалізувалися на розробці авіаційних та космічних двигунів. Під керівництвом директора О. Є. Андрейківа виконували низку замовлень і для українського космічного підприємства КБ “Південне”. Зокрема, в 1995 р. на замовлення КБ “Південне” МЦ “Протон” досліджував характеристики та вибір матеріалів з мінімальною питомою вагою для вузлів та агрегатів комплексної двигунної установки, яка довготривало працює на газоподібних водню та кисню за умов дії високих температур та тисків.

Одночасно Олександр Євгенович виконує інтенсивну педагогічну роботу. З 1984 р. він як сумісник, а з 2002 р. на постійній основі є професором кафедри механіки Львівського національного університету імені Івана Франка, де читає лекції для студентів, зокрема і спецкурси з водневої деградації матеріалів. Він є заслужений професор ЛНУ ім. Франка (2019 р.). Ним підготовлено 10 докторів та 32 кандидати наук.

О. Є. Андрейків опублікував один підручник, 16 монографій, 16 методичних розробок, два Національні стандарти та 31 патент на винаходи, всього понад 600 наукових праць.

Упродовж багатьох років був членом експертної ради ВАК з технічних наук, головою технічного підкомітету “Воднева деградація матеріалів” Європейського товариства з цілісності конструкцій (ESIS) (1995–2002 рр.), членом Національних комітетів України з теоретичної та прикладної механіки, заступником голови Українського товариства з механіки руйнування матеріалів (1992–2002 рр.), є дійсним членом Наукового товариства ім. Тараса Шевченка, членом редакційних колегій журналів *Materials Science*, *Journal of Mathematical Sciences*, *Машинознавство*, збірників “Вісник ЛНУ імені Івана Франка” та “Вісник ТНТУ”.

Лауреат премії Ради міністрів СРСР (1989 р.), Державної премії України в галузі науки і техніки (1995 р.), премії Академії наук УРСР ім. О. М. Динника (1987 р.) та премії НАН України ім. Г. В. Карпенка (2017 р.), отримав почесні грамоти НАН України (1988 р.) та Львівської обласної державної адміністрації (2007 р.), нагороджений відзнаками НАН України “За наукові досягнення” (2011 р.), “За підготовку наукової зміни” (2016 р.).

Колектив Фізико-механічного інституту ім. Г. В. Карпенка НАН України та редакційна колегія журналу “Фізико-хімічна механіка матеріалів” сердечно вітають ювіляра з 80-річчям та зичать йому міцного здоров’я, благополуччя та творчого довголіття.